

**ПРОБЛЕМА РІВНОПРАВ'Я ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК
У НЕОТОМІСТСЬКІЙ РЕФЛЕКСІЇ**

С. І. Присухін

доцент кафедри філософії

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»;*

доцент кафедри суспільних наук

ВНЗ «Національна академія управління»

Постановка проблеми. Світ сучасної цивілізації поряд з багатьма досягненнями правової культури характеризується загостренням проблеми рівноправ'я між чоловіками і жінками. У вирішенні проблеми активну участь беруть різноманітні соціальні інституції, не залишився осторонь і феміністський рух, який в критичній позиції абсолютизує суперечності між чоловіками і жінками, факти дискримінації жінок у сферах економіки, політики, права, культури. Фемінізм намагається вирішити завдання захисту прав жінки, загалом, та її особистої гідності насамперед. Аналізуючи зазначену проблему, теоретики фемінізму безпідставно критикують позицію християнства, ігнорують позицію (аргументи) Магістеріуму, яка надає адекватне тлумачення догмату Богоподібної сутності людини (чоловіка і жінки). Неотомізм розглядає Богоподібність як підставу створення єдності між чоловіком і жінкою в їх відмінності (єдності одиничної неповторності за Богоподібною сутністю), одну з основ вирішення проблеми рівноправ'я чоловіків і жінок і нейтралізації взаємних обвинувачень і відповідних проявів насильства. Ось чому вивчення неотомістського досвіду (аргументів) щодо вирішення проблеми рівноправ'я між чоловіками і жінками залишається актуальним завданням для правничих наук, що стоять на передньому краї захисту прав людини, загалом, і гідності жінки насамперед.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Юридичні аспекти рівноправ'я між чоловіками і жінками були розглянуті в працях Т. М. Мельника, І. П. Лаврінчука, Н. Б. Болотіної та ін. Позиція Соціальної доктрини Католицької Церкви репрезентована працями Папи Йоана ХХІІІ, Папи Павла VI, Блаженного Папи Йоана Павла II, Папи Венедикта XVI. Не менш значимими є праці сучасного теолога-богослова Ж. Котье та ін.

Мета статті. На основі аналізу праць Соціального вчителства Католицької Церкви (насамперед Блаженного Папи Йоана Павла II), дослідити неотомістські аргументи на користь позитивного вирішення проблеми рівноправ'я між чоловіками та жінками в сучасному світі.

Основні результати досліджень. Свого часу Папа Йоан ХХІІІ (1881-1963) в енцикліці «*Pacem in Terris*» («Мир на Землі», 1963) констатував, що визначальною рисою сьогодення є залучення жінок до активного суспільного життя. Він підтримав позицію, згідно з якою жінки справедливо вимагають ставлення до них як до рівноправних осіб, а не як до «інструментів». Пізніше в апостольському листі «*Octogesima Adveniens*» («Вісімдесята річниця», 1971) з нагоди 80-літнього ювілею видання Папою Левом ХІІІ циркулярного послання «*Regum Novarum*» («Нові речі») Папа Павло VI (1897-1978) підтвердив позицію, згідно з якою сучасна жінка відіграє велику роль у соціокультурній сфері суспільства і її права необхідно захищати. В цьому ж посланні він зазначив про необхідність залучення всіх людей (незалежно від їх статі) до вирішення завдань миру і справедливості [5].

Логічним продовженням позиції своїх попередників щодо актуалізації ролі і значення жінки в сучасному світі стало апостольське послання Блаженного Йоана Павла ІІ (1920-2005) «*Mulieris dignitatem*» («Про гідність жінки», 1988), в якому Папа констатував: «Захищаючи гідність жінок та їх покликання, Церква з пошаною і подякою ставилась до тих жінок, які, будучи вірними Євангелії, у всі часи брали участь в апостольській місії всього Божого Народу. Серед них святі мучениці, діви і матері родин, які безстрашно несли свідоцтво своєї віри і передавали віру і традицію Церкви, виховували дітей в дусі Євангелії» [11]. В декларації «*Inter insigniores*» («Про питання щодо дозволу жінкам приймати священство», 1976) зазначалося, що «Свята Мати Церква бажає, щоб жінки-християнки повністю усвідомлювали велич своєї місії: сьогодні їх роль має чи не найважливіше значення як для оновлення і гуманізації суспільства, так і для нового відкриття віруючими істинного обличчя Церкви» [4, с. 1848].

Магістеріум обґрунтовує вищезгадані тези щодо ролі і значення жінки в сучасному світі, водночас адаптує власну аргументацію до правових аспектів розв'язання проблеми рівноправ'я чоловіків і жінок. Відомо, що сучасне міжнародне і національне право вирішення проблеми рівноправ'я чоловіків і жінок пов'язує з системою правових актів, які гарантують рівність прав і можливостей особи незалежно від її статі (принцип рівності та недискримінації)².

У другій пол. ХХ – на поч. ХХІ ст. проблема рівноправ'я чоловіків і жінок набула форми захисту прав жінок та пропаганди недоторканності їх особистої гідності. Особливої актуальності ця проблема набула в період Десятиріччя Жінки,

---

² До найвагоміших документів належать: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966), Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960), Конвенція про дискримінацію в галузі праці і знань (1958), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок (1979, факультативний протокол до неї 2000), Конвенція про рівне ставлення і рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок (1981) та ін. Європейська національна хартія (1961, переглянута 1996) передбачає рівне право всіх працівників на рівні можливості та на рівне ставлення у сфері зайнятості, зарплати, умов праці, соціального захисту, освіти, професійного навчання і професійної кар'єри, а також заходи, що дають змогу жінкам і чоловікам поєднувати і працю, і суспільну діяльність, і сімейні обов'язки [7, с. 329]. Прийнята Організацією Об'єднаних Націй Декларація «Жінки в 2000 році: рівність між чоловіками і жінками, розвиток і мир у ХХІ столітті» проголошує шість фундаментальних цінностей, що мають суттєве значення для міжнародних відносин у ХХІ ст., серед яких принципи свободи, рівності й солідарності мають реалізовуватися в умовах надання рівних можливостей для чоловіків і жінок [12].

проголошеного ООН у 1975-1985 рр. Проблема рівноправ'я чоловіків і жінок стимулювала дослідження так званих гендерних систем. Відомо, що поняттям «гендер» науковці стали послуговуватись для виокремлення соціокультурних відмінностей у житті чоловіка або жінки, абстрагуючись від їх біологічних характеристик (гендерний підхід у науці). Досліджуючи розвиток гендерних систем у новітній історії, вчені зафіксували гострі суперечності між жіночою та чоловічою культурами. Як слушно зазначає Н. Б. Болотіна, загальний висновок ґрунтувався на тому, що репродуктивна діяльність жінок не враховувалася при визначенні їх статусу у суспільстві, жінку як особу «витіснили зі сфери соціального до сфери приватного, бо асоціюється з природним, а не соціальним» [7, с. 329]³.

Аналіз становлення і розвитку гендерних систем зафіксував факт, що сучасний світ був і залишається ареною боротьби чоловічої (маскулінної) і жіночої (фемінної) культури. Боротьба жінок за звільнення від експансії чоловічої культури наповнила змістовні характеристики сучасного тлумачення поняття «фемінізм». У суспільних науках поняттям «фемінізм» стали послуговуватись для позначення «суспільно-політичного, культуротворчого процесу, спрямованого на реалізацію як рівних прав жінок, так і встановлення нового порядку, в якому стандарти і система цінностей не визначаються чоловічими мірками» [1, с. 664].

З початку виникнення і в процесі розвитку фемінізм пройшов три стадії: перша стадія припадає на кінець XVIII ст. і пов'язана з публікацією праць Мері Волстоункрафт Шеллі (1797-1851). Вимоги економічної і професійної рівності з чоловіками складають основний зміст цього періоду. Особливе значення для розвитку фемінізму мав вихід у Франції праці Сімони де Бовуар (1908-1986) «Друга стать» (1949). Ґрунтуючись на тезі, що «жінкою стають, а не народжуються», Сімона де Бовуар висловила ідею, згідно з якою стать є біологічною передумовою, а гендер – соціально нав'язаною роллю, за якою жінка ідентифікується з «іншим», тобто чимось відмінним і неповноцінним. Питання, яке хвилює С. де Бовуар у «Другій статті» – «чому жінка в панівному культурному дискурсі залишається іманентною, тоді як чоловік реалізує трансцендентність» [2, с. 444]. Від середини XX ст. спостерігається розгортання другої стадії розвитку фемінізму, яка пов'язана з політичними зрушеннями в Західній культурі та виходом у світ низки праць, наприклад, Бетті Фрідан (1921-2006) «Таємниця жіночості» (1963) та ін., головна мета цього періоду – створення нової політичної ідентичності жінок на ґрунті права та публічної емансипації. Третя стадія фемінізму – період після 70-х рр. XX ст. – характеризується виявленням расових гендерних відмінностей.

Сучасний фемінізм акцентує на тому, що необхідно активно критикувати (подолати, заперечити) концепцію патріархальної культури як систему чоловічої влади, яка гнобить жінок соціальними, економічними, політичними і правовими інститутами. Фемінізм, з одного боку, виступив як система критики патріархальної правової культури, що захищає інтереси чоловічої статі, а з іншого боку,

³ У контексті європейської правової культури вирішення проблеми рівноправ'я чоловіків і жінок знайшло своє відображення у спеціальному документі, виробленому групою спеціалістів Ради Європи, – «Комплексному підході до проблеми жінок і чоловіків» (Страсбург, 1999). У рекомендаціях Женевської наради (1999) було зазначено, що інституціональні механізми мають переорієнтуватися з боротьби за поліпшення становища жінок на діяльність в інтересах і жінок і чоловіків [7, с. 329].

набув форм ідеології і політики, яка зосереджує свою увагу на емансипації жінки. Загалом фемінізм характеризується тенденцією до зростання популярності та впливу на економічну, політичну, правову, духовну сфери розвитку суспільства.

Критику патріархальної культури, міркування над фактом «гноблення жіночого співтовариства» теоретики фемінізму пов'язували з історично негативним впливом «консервативного змісту монотеїстичних релігій» (християнства насамперед). Підставою виступали окремі суб'єктивно сприйняті положення Святого Письма, вирвані з контексту, вислови відомих теологів, богословів тощо. Наприклад, активно пропагувалась безпідставна теза про те, що в християнстві жінку вважають другорядною істотою, створеною з ребра Адама (Єва – це щось інше, ніж від Адама, це «негатив» людини). Почасти цитують твердження Августина, що жінка «це тварина, якій не притаманні твердість і непорушність», фразу Тертуліана, про те, що жінка це «ворота до пекла», тезу Фоми Аквінського, що жінка це «недосконалий чоловік» тощо.

Феміністи висновують, що християнство створило образ жінки як амбівалентного створіння: Єва – це «усоблення зла, відповідальна за гріхопадіння», Марія – це усоблення непорочності і вічної жіночості. У відповідь на консервацію чоловічої патріархальної культури феміністи жорстко критикують систему християнських цінностей і як альтернативу пропонують створити власну релігію під назвою «жіноча спіритуальність». «Спіритуальний фемінізм» об'єктом поклоніння називає Богиню (Goddess), яку тлумачать як не трансцендентну природну першооснову, а внутрішній досвід людського «Я». Богиня (Goddess) «спіритуального фемінізму» покликана створити «гармонію тіла і розуму, тілесності і духовності, теорії і практики, природи і людини» [3, с. 807].

Соціальна доктрина Католицької Церкви своєю чергою прагне критично переосмислити позицію фемінізму в контексті вирішення проблеми рівноправ'я чоловіків і жінок. Водночас запропонувати досягнення соціального вчення Церкви в питаннях захисту прав чоловіків і жінок, новітні інтерпретації тих чи тих релігійно-догматичних положень, які стають предметом необґрунтованої критики з боку феміністів.

Насамперед це новітній теолого-богословський контекст аналізу основних догматів Святого Письма. Такий підхід репрезентований сучасним теологом-богословом Ж. Котье, який, ґрунтуючись на положеннях сучасного неотомізму, аргументує необхідність захисту особистої гідності жінки, не порушуючи при цьому основний зміст Біблійної мудрості, що обґрунтовує особисту гідність усіх людей загалом і наслідки, які з цього випливають.

Ж. Котье зазначає, що такими аргументами стають адекватно проінтерпретовані догмати і положення Біблії. Прикладом слугують біблійні історії про створення людини: «І сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ сотворив її; чоловіком і жінкою сотворив їх» (Бут. 1, 27), коли Бог подивився на все, що він створив, він сказав: «І воно було дуже добре» (Бут. 1, 31); «з ребра, що його взяв від чоловіка, утворив Господь Бог жінку і привів її до чоловіка ... так-то полишає чоловік свого батька й матір і пристає до своєї жінки, і стануть вони одним тілом» (Бут. 2, 21-24).

Фраза «і сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ» означає, «що людина, яка є самотнім створінням на Землі, яке Бог створив задля нього

самого, не може вповні віднайти себе, як тільки щирим даруванням себе самої» [8, с. 525]. Тобто всі чоловіки і жінки є богоподібними людьми за своєю суттю, а отже, рівними за своєю людською гідністю. Цей принцип пояснює проблему загалом. Відмінність між чоловіком і жінкою є позитивним моментом («І воно було дуже добре»). Інші зазначені вище положення Святого Письма конкретизують позитивне ставлення чоловіка до жінки. Коли чоловік побачив перед собою жінку, він сказав: «Це справді кість від моїх костей і тіло від мого тіла. Вона зватиметься жінкою, бо її взято від чоловіка» (Бут. 2, 23). Він пізнав в ній себе, а їх єдність стала першою формою спільності: «і стануть вони одним тілом» (Бут. 2, 24).

Це положення розвиває II Ватиканський Собор: «Та Бог не сотворив людини самотньою; бо вже спочатку «чоловіком і жінкою сотворив їх» (Бут. 1, 27), і їх об'єднання стало первозором спільноти осіб. Бо людина з самих глибин своєї природи є громадським еством і без зв'язку з іншими не може ні жити ні розвивати свої сили» [8, с. 511-512]. І далі: «Бо началом, підметом і метою всіх громадянських установ є, і повинна бути, людина, бо вона – по своїй природі – потребує необхідно громадського життя» [8, с. 525].

Згодом Блаженний Йоан Павло II, розмірковуючи над положеннями Старого Завіту, зазначав, «тільки поява жінки, – істоти, яка є тілом від його тіла і кістю від його костей (пор. Бут. 2, 23), і в якій також живе дух Бога Творця» [13] може задовольнити потребу в міжособистісному спілкуванні («міжособового діалогу»), що є життєво необхідним для існування людини. «В ближньому, в чоловічині чи жінці можна добачити віддзеркалення самого Бога, остаточної мети і заспокоєння самої людини» [13].

Отже, згідно з Божим провидінням, рівність особистої гідності чоловіка і жінки робить їх справжніми людьми. Відмінність між ними відносна і нівелюється процесом прагнення людини до загального блага. Відмінність є необхідною умовою їх об'єднання через взаємовідданість. Сенс відмінності полягає в можливості взаємодоповнення між чоловіком і жінкою. Взаємодоповнення («щире дарування себе самої») стає засадовим чинником статевих відносин.

Біблія, на думку Ж. Котье, розкриває історичний аспект розвитку взаємодії між чоловіком і жінкою [9, с. 691]. Згідно з біблійними істинами, чоловік став грішником, бо порушив даний Богом наказ. Тому чоловік був покараний сам і разом з ним жінка, яка спокусила його на цей гріх. Для жінки це покарання зводилось до важких пологів і покорі чоловікові: «і тягти буде тебе до твого чоловіка, а він буде панувати над тобою» (Бут. 3, 16). У подальшому розвиток гріха привів до руйнації дружнього зв'язку, «який поєднував людський рід». Сторінки Книги Буття розповідають, як чоловік і жінка мало не тикають пальцями один в одного у взаємних звинуваченнях (пор. Бут. 3, 12), згодом бачимо ненависть братів, що закінчується вбивством одного з них (пор. Бут. 4, 2-16) [14, с. 84-86].

Так чи інакше покарання за «перший гріх» супроводжується обіцянним спасінням чоловікові: «В поті лица твого їстимеш хліб твій, доки не вернешся в землю, що з неї тебе взято; бо ти є порошок і вернешся в порошок» (Бут. 3, 19). Чоловік, який став грішником, розірвав свою єдність з Богом, знехтував своєю досконалістю і рівністю в богоподібності, наслідком чого «стає відчуження, тобто відсторонення людини не лише від Бога, а від себе самої, від інших людей та всього навколишнього світу» [14, с. 84]. Тому в Старому Завіті насамперед йдеться не

про рівність людей, а про нерівні взаємостосунки грішних людей, в яких права підкореної сторони можуть бути знехтувані.

Наслідком гріхопадіння Адама і Єви стала дилема – чи орієнтація на діалог (рівність) чоловіка і жінки чи бажання одного домінувати над іншим (нерівність). Різноманітні підходи теологів-богословів визначають не менш суперечливі варіанти вирішення зазначеної дилеми.

Фрагменти Нового Завіту відкривають деякі перспективи звільнення чоловіка і жінки від первородного гріха, а отже, утверджують ідею про можливість істинного спілкування між ними (утвердження ідеї діалогу). Перший з фрагментів нагадує нам вчення Христа про шлюб і розлучення (Мт 19, 1-12; пор. Мк 10, 1-12).

Відповідь Ісуса на питання фарисеїв про можливість розлучення дає підстави розібратися в зазначеній дилемі. Ісус нагадує фарисеям про задумане Богом під час творення чоловіка і жінки: «Що, отже, Бог получив, людина хай не розлучає» (Мт 19, 6). Фарисеї не погоджуються з Ісусом, аргументуючи свою позицію посиланням на закон Мойсея, який дозволяє розлучення, на що Ісус зауважує: «Задля жорстокости сердець ваших Мойсей дозволив вам відпускати жінок ваших; спочатку ж не було так» (Мт 19, 8). Словосполучення «жорстокости сердець» потрібно розуміти як гріховну недосконалість людини. Але в межах Нового Завіту людина отримує перспективу знову повернутися до Богоподібності і жити згідно з вимогами своєї Богоподібної сутності.

Закон Євангелія кладе кінець зверхності Старого Завіту. На думку Ж. Котье, якщо виникає необхідність оцінки соціальної і культурної ситуації, необхідно ставити питання чи відповідає конкретна ситуація висхідному закону, чи вона є результатом «жорстокосердя»?

Інший фрагмент торкається слів апостола Павла, які розкривають положення Нового Завіту, які ми читаємо в Посланні до Галатів: «всі ми сини Божі за вірою в Ісуса Христа; всі ви в Христа хрестилися, у Христа одягнулися. Немаює ані грека, нема невольника, ні вільного, немає ні чоловіка, ані жінки, бо всі ви одно у Христі Ісусі» (Гал. 3, 26-28). Апостол Павло починає перераховувати відмінності і суперечності, щоб знайти сенс нового життя в Христі. Нове життя ліквідує відмінності і суперечності, вони перестають бути визначальними за даних обставин. Павло акцентує на відмінностях, але не абсолютизує їх, відмінності мають певне пояснення. Терміни «юдей» і «грек» нагадують про відмінності між людьми в межах Старого Завіту; поняття «невільника» і «вільного» обґрунтовуються існуванням структури гріха. Те, що розділяє людину на чоловіків і жінок, відноситься до соціального статусу, який має розмежувальні риси характерні для певних історичних періодів. Отже, враховуючи вищезазначене є всі підстави стверджувати, що виникнення і утвердження принципу рівності розпочалося ще в Старому Завіті [9, с. 691-693].

Враховуючи вищезазначене, можна зробити декілька висновків. Кожна людина, чоловік чи жінка, володіє невід'ємною гідністю особи, яка є джерелом її невід'ємних прав. Відмінність чоловіка від жінки є певним благом для людей. Відмінність потрібно розуміти як підставу взаємодоповнення, передумову для діалогу, самовіддачі однієї людини іншій («щирим даруванням себе самої»). Останнє підтверджує Блаженний Йоган Павло II: «У відносинах сопричастя чоловік

і жінка глибинно довершуються; вони усвідомлюють себе особами, щиро віддаючи себе в Дар» [14, с. 82]. За допомогою Божої благодаті чоловік і жінка можуть побороти первородний гріх і сприяти відкупленню, благодать відкриває людині шлях, який був попередньо запланований Богом.

Рівність і відмінність інтегрує людей не за рахунок мімікрії або маскулінізації жінки, а тому що її жіночість є відзеркаленням образу і подібності людини до Бога. Коментуючи Книгу Буття (1, 27), Блаженний Йоан Павло II під час Загальної аудієнції 22 червня 1994 р. зазначив, що її автор хоче підкреслити, що жінка сама по собі є подібністю до Бога не меншою мірою, ніж чоловік. Подібність до Бога виявляється не тільки в тому, що вона має багато спільного з чоловіком, але і в тому, що відрізняє її від чоловіка (індивідуальне, особливе, неповторне). Отже, рівність чоловіка і жінки – це «рівність в багатоманітності, рівність і відмінність, які повинні визнаватися світською державою і Церквою» [9, с. 692].

Повага до особистої гідності жінки, визнання її рівних з чоловіком прав означає рівність прав, які забезпечують її участь у культурній, економічній, політичній, правовій сферах суспільного розвитку. Здійснення рівності прав є невід'ємним від визнання особливого статусу жінки. Рівність не повинна перешкоджати реалізації жінок у материнстві або родині, що зазвичай має місце в культурно недосконалих суспільствах. Завдання, яке стоїть перед Церквою, полягає в тому, щоб протидіяти зазіханням на гідність жінки і при наявності таких фактів зробити все можливе для її захисту і відновлення.

Християнське бачення гідності особи є аргументом протидії ідеології, яка сприймає людину не як особистість, а як предмет, як об'єкт товарно-грошових стосунків, що відзеркалюють прагматичний інтерес або утилітарний принцип задоволення. Відомо, що першими жертвами такої ідеології зазвичай стають жінки, які страждають від приниження, зневаги і насильства. Прикладами слугують порнографія як профанація Богоподібності, проституція, що має багато прихильників у слабо розвинутих суспільствах і може кваліфікуватись як сучасна форма рабства. Необхідно попередити дискримінацію молодих дівчат у сфері освіти тощо.

Розвинуті країни до сьогодні не позбавились фактів дискримінації жінок у сфері праці і винагороди за неї. Це найбільш розповсюджено по відношенню до деяких категорій населення, наприклад, самотніх жінок. Необхідно трансформувати стиль мислення сучасних людей, що надасть підстави заперечення статевої нерівності і уникнення фактів приниження особистої гідності жінки та нехтування її рівних прав поряд з чоловіком.

Але одного бажання боротися за рівноправ'я чоловіків і жінок недостатньо. Однією з головних передумов рівноправ'я є соціальна діяльність та правова культура, що скеровані на закріплення щонайбільшої поваги до прав жінки в сфері економіки, політики, права і культури. В даному випадку християни, а разом з ними люди доброї волі, повинні стати модераторами реалізації зазначених принципів.

Наприклад, оцінка жіночої праці в структурі робочого дня повинна проводитися з урахуванням ведення домашнього господарства і подоланням волонтаризму роботодавців бачити в жінці тільки «другорядного співробітника»; необхідно також подумати про рівні права подружжя в контексті законів, які регулюють родинні стосунки, гарантувати «права на соціальний захист материнства»

[14, с. 192]. Соціальна доктрина Католицької Церкви також акцентує на необхідності тримати в полі зору питання жіночої праці у родині – «ведення домашнього господарства, яке, до речі, вимагає відповідальності від чоловіка як подруга, і як батька» [14, с. 166]. Блаженний Йоан Павло II підкреслював особливу важливість домашньої праці жінки: «Ця праця має бути беззаперечно гідно оцінена. Праця жінки, пов'язана з народженням дитини, доглядом за нею, годуванням, вихованням, особливо у перші роки, настільки велика, що з нею не може порівнятися жодна праця за спеціальністю. Потрібно, щоб цей факт знайшов належне розуміння в сфері обов'язкового права на працю. Треба, щоб материнство сприймалося як достатня підстава для належної винагороди» [10, с. 67]. Інакше кажучи, суспільство (держава, система права) має забезпечити підтримку всього того, що допоможе жінці реалізувати свої сутнісні характеристики, не порушуючи принцип рівноправ'я з представниками чоловічої статі.

В умовах кризового (морально недосконалого) суспільства, коли ігнорують права людини і принижують особисту гідність жінок, насильство деформує міжлюдські відносини, внаслідок чого жінка стає першою жертвою порушення прав людини, що як бумеранг принижує особисту гідність і чоловіків. Істинне спілкування між особами протилежної статі стає неможливим і гостро суперечливим, у результаті чого страждає людська природа (Богopodobна сутність) чоловіків і жінок.

Альтернативою слугує утвердження принципу рівноправ'я чоловіків і жінок, а також визнання людської гідності кожного з них, що уможливило спільний розвиток людського співтовариства загалом. Для заохочення цього розвитку необхідно, зокрема: «допомогти найслабшому, забезпечити рівні можливості чоловіків і жінок і гарантувати об'єктивну рівність перед законом різним соціальним класам» [5].

Утверджуючи рівну гідність чоловіка і жінки (кожної людини, кожного народу) Церква свідомо того, що «не може бути ніякого прогресу в напрямку повного розвитку людини без одночасного розвитку людства в душі солідарності... Людина має зустрічати людину, нація має зустрічати націю як брати й сестри, як діти Божі. В цьому взаєморозумінні і братерстві, в цьому священному спілкуванні ми повинні стати до роботи разом, щоб побудувати спільне майбутнє роду людського» [15]. Отже, захист і підтримка людської гідності кожної людини можливі лише за умов спільної дії всього людства. Тільки завдяки спільній дії між народами, які щиро зацікавлені у благові усіх людей, можна досягти справжнього всезагального братерства.

Висновок. Позиція неотомізму щодо позитивного вирішення проблеми рівноправ'я між чоловіками та жінками виходить з того, що будь-яка форма дискримінації пов'язана з неадекватним тлумаченням соціальними інституціями понять рівності та одиничності буття чоловіка або жінки. Щоб бути рівними необов'язково бути всім однаковими. Неотомізм тлумачить рівність у контексті єдності одиничного, індивідуально значимого, неповторного. Людське співтовариство розвивається згідно з утвердженням особистісної гідності, що витікає з Богopodobної сутності людини. Таким чином, чоловік і жінка мають однакову Богopodobну сутність, яку захищає система християнських моральних цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філософський енциклопедичний словник. – К. : Абрис, 2002. – 743 с. – ISBN 966-531-128-X.
2. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; Пер. з англ. В. Шовкун; Наук. ред. пер. О. Шевченко. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 503 с. – ISBN 966-500-089-6.
3. Всемирная энциклопедия: Философия XX век / Главн. науч. ред. и сост. А. А. Грица нов. – М. : АСТ, Мн. : Харвест, Современный литератор, 2002. – 976 с. – ISBN 5-17-012653-0.
4. Католическая энциклопедия. Том I. А-З. – М. : Издательство Францисканцев, 2002. – ISBN 5-89208-037-4.
5. Octogesima adveniens. Apostolic letter of Pope Paul VI [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/apost_letters/documents/hf_p-vi_apl_19710514_octogesima-adveniens_en.html, вільний. Назва з екрану. – Мова англ.
6. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, арабськими та грецькими текстами. – Рим: Видавництво отців Василян «Місіонер», 2007. – ISBN 978-966-658-089-7.
7. Юридична енциклопедія: У 6 т., Т. 5: П-С. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2003 – 736 с. : іл. – ISBN 966-7492-05-2.
8. Душпастирська Конституція про Церкву в сучасному світі «Радість і надія – Gaudium et spes» // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, Декрети, Декларації. – Львів : Монастир Монахів Студійського Уставу, Видавничий відділ «Свічадо», 1996. – С. 499-619. – ISBN 5-7707-8330-3.
9. Лексикон: Дискуссионные темы и неоднозначные термины в сфере семьи, жизни и этики. – М. : Издательство Францисканцев, 2009. – 1066 с. – ISBN 978-5-89208-078-1.
10. Послание семьям (Gratissimum sane) Его Святейшества Папы Римского Иоанна Павла II по случаю Года Семьи 1994. – М. : Издательство Францисканцев, 2010.
11. Mulieris Dignitatem – (О достоинстве женщины) Апостольское послание Верховного понтифика Иоанна Павла II о достоинстве и призвании женщины по случаю гола, посвященного Марии [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://www.agnuz.info/holy_material.html?id=139#01, вільний. Назва з екрану. – Мова рос.
12. Организация Объединенных Наций. Декларации. Права женщин [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru>, вільний. Назва з екрану. – Мова рос.
13. Енцикліка Evangelium Vitae Святішого Отця Йоана Павла II до єпископів, священників і дияконів, ченців і черниць, світських католиків та до всіх людей доброї волі про вартість і недоторканість людського життя [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://www.pro-life.vinnica.ua/personaggi/evangelium_vitae.pdf, вільний. Назва з екрану. – Мова рос.
14. Компендіум соціальної доктрини католицької церкви. – К. : Кайрос, 2008. – 549 с. – ISBN 978-966-96652-5-6.
15. Populorum progressio. Encyclical of Pope Paul VI on the development of people [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/encyclicals/documents/hf_p-vi_enc_26031967_populorum_en.html, вільний. Назва з екрану. – Мова англ.

Присухін С. І. Проблема рівноправ'я чоловіків і жінок у неотомістській рефлексії

У статті розглянуті неотомістські аргументи на користь позитивного вирішення проблеми рівноправ'я між чоловіками та жінками в сучасному світі.

Ключові слова: *рівноправ'я чоловіків і жінок, гідність людини, фемінізм, Богоподібна сутність людини, рівність в єдності одиничного і неповторного, захист особистої гідності жінки.*

Присухин С. И. Проблема равноправия мужчин и женщин в неотомистской рефлексии

В статье рассмотрены неотомистские аргументы в пользу позитивного решения проблемы равноправия мужчин и женщин в современном мире.

Ключевые слова: *равноправие мужчин и женщин, достоинство человека, феминизм, Богоподобная сущность человека, равенство в единстве единичного и неповторимого, защита личностного достоинства женщины.*

Prysukhin S.I. The problem of equal rights of men and women in the neo-Thomistic reflection

The article considers the neo-Thomistic arguments in favour of resolving the problem of equal rights of men and women in the modern world.

Key words: *equality of rights of men and women, human dignity, feminism, divine human nature, equality in the unity of individual and unique, protection of women's dignity.*

Стаття надійшла до редакції 16.09.2011.